SZÉKELY KARÁCSONY

Versek és elbeszélések karácsony ünnepéről

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

Székely karácsony

VERSEK ÉS ELBESZÉLÉSEK
KARÁCSONY ÜNNEPÉRŐL

Kisantológia

A címlapot és az illusztrációkat
Nagy Zsolt
készítette

Székely karácsony

VERSEK ÉS ELBESZÉLÉSEK KARÁCSONY ÜNNEPÉRŐL

Kisantológia

Válogatta és szerkesztette
Dr. Brauch Magda

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
Székelyudvarhely 2008

A kisantológia szerzői:

Benedek Elek (1859–1929)
Nyirő József (1889–1953)
Tamási Áron (1897–1966)
Beke György (1927–2007)
Sütő András (1927–2006)
Ráduly János (1937–)
Baricz Lajos (1958–)
Beke Sándor (1961–)
P. Buzogány Árpád (1965–)

© Brauch Magda, 2008
© Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 2008

ISBN 978–973–8320–82–6

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ
A könyv szerkesztője: Dr. BRAUCH MAGDA
Nyomdai előkészítés:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
A szerkesztőség postacíme:
535600 Székelyudvarhely, Tamási Áron u. 87
Telefon/fax: 00–40–266–212703
E-mail: egondolat@yahoo.com

www.erdelyigondolat.ro

Készült az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájában,
Székelyudvarhelyen

Benedek Elek

Karácsony előtt

— Frissen jövök én az égből,
Hófelhőcske hátán,
Turbékoló, csókot osztó
Fehér galamb szárnyán.
Tele van a kis tarsolyom,
Ki is kér belőle?
Kinek álljon mosolygásra
Pici szája tőle?

— Ici-pici fehér angyal,
Csengő szavú, fényes,
Szállj le hozzánk, maradj velünk,
Ne repülj el, édes!
Oszd ki nekünk kis tarsolyod
Minden édességét,
S áldd meg ifjú szíveinket,
Egész házunk népét!

Baricz Lajos

Utat készítettem

Az adventi szent időben
utat készítettem:
karácsonykor szívemben is
Jézus megszülessen.

Kiüresítettem szívem
igaz bűnbánatban,
minden bűntől, minden rossztól
megszabadulhattam.

Jöhetsz immár, kicsi Jézus,
bennem is szüless meg,
legyek pajkos, legyek vidám
Jézus-arcú gyermek!

Együtt járjuk Erdély földjét...
jaj, de nagyon várom;
nem lesz ilyen boldog senki
az egész világon.

Karácsonyi kicsi Jézus,
gyermekarcú Isten,
Te vagy nekem e világon
a legnagyobb kincsem.

Beke Sándor

Adventi koszorú

avagy

Isten megáld a Hargitán

Fejedre hull
a penészes lom,
át- meg átjár
a nyilalló fájdalom,
szülőföldem…

Ámítások altatnak
kényre-kénytelen,
szemedben
tündérálmokat ébresztenek,
szülőföldem…

A hit, néped
szívében gyönyörű,
a hit is marcangol,
s lesújt a keselyű,
szülőföldem…

Isten csak az,
ki téged áld,
égeti homályos
múltad fátyolát,
szülőföldem…

Lelkedben ég,
ég az adventi koszorú,
ne könnyezz,
s ne légy te szomorú,
szülőföldem!…

Nyirő József

Most már jöhetsz, Jézuska!

Idefenn a setét havasok között minden esztendőben valami baj van a karácsonyi szent ünnepekkel. Ezeknek a szegény, egyszerű pásztoremberekneknek, favágóknak, kik esztendők óta itt vágják a fát valami brassai zsidóknak – ha haragszik Szentfelsége, ha nem –, semmiletteképpen nem lehet úgy megülni a szent ünnepeket, ahogy az Írás parancsolja: éjféli misével, betlehemmel, pappal, tömjénnel, orgonaszóval, deák nyelven, gyönyörűséges evangéliumokkal. Ami nem lehet, hát nem lehet. Eleget erőltették, de nincs mód benne no! Egyik esztendőben hárman-négyen szinte életük árán vágtak át a mellig érő havon, jégen, farkasok nyála freccsent az arcukba, minden veszedelemmel megküzdöttek s csak amikor beérkeztek a faluba, akkor derült ki, hogy kerek négy nappal azelőtt megvolt a karácsony s ők hiába jártak. Elvétették az időszámítást, amin nem is igen lehet csodálkozni. Eleget ette a méreg, hogy ebben az esztendőben egy faláska Jézust sem kaptak. Még ki is kacagták a faluban. – Másik esztendőben a Kormos bikával akartak utat törni a rengeteg hóban, de a vihar ott nyomta az úton s alig tudának meghúzódni előle a Csatavágó patakában. A drága bika is szinte ott pusztult, hogy az embereket ne is említsem. Lehetetlent az Úristen se kívánhat szegényektől. Hogy mégis egészen el ne kárhozzanak, a múlt esztendőben idefenn a havasban maguk csináltak betlehemet, még talán szebbet is, mint az a zsidó-országbeli. Ott volt a Kőlik, abban egész csorda ember elfér. Tágas, nagy térhely. Faragtak jászlat, abba Jézuska képiben beletették a Mihók Trézsi kicsi fiát, ki már úgy kéthónaposka volt, de már – Éniste-nem – a havason a Biblia is nehezebb, mint városon. Néhány marhát, juhokat is tereltek a jászol köré, hogy reája lehöljenek, ahogy írva vagyon és szépen ki is világították szurkos kalánnal, hogy úgy ragyogott a barlang, mint maga a mennyország, s osztán szépen elimádkozgattak mellette. Szavamat ne feledjem, a vén Üdő Marci bácsi volt Szentjózsef, a többi hivatalbélileg úgyis pásztor volt. Mindenképpen szépséges dolog volt no. – Az idén erről se lehetett szó, mert a Trézsi fiacskáját elvitte a torokgyík, Szentjózsefnek való

se volt, mert Üdő Márton bácsi is meghótt az ősz farkán, az Isten nyugosztalja. Megvallva az igazat, kedve se igen volt senkinek az ünnephez, mert a brassai zsidók tönkrementek, a favágatás abbamaradt s az emberek széjjelmentek. Összevissza három ember maradt a szállásokon: a Csedő úr szolgája, idősb Márton Feri vénlegény s Ülkei Ádám, kinek a múlt télen hótt vala meg a felesége. Esett, szerencsétlen emberek mind a hárman, keserűek, morcosak. Eszük ágában se volt nagy dolgot csinálni a Kicsijézus születésiből.

– Legalább istenigazába kialszom magamat! – mondotta a Csedő úr szolgája, mikor szó volt róla, hogy az idén miként rendezzék az innapot.

Márton Feri vénlegény kártyázni szeretett volna a szentestén, de se kártyájuk, se pénzük nem volt hozzá.

Ülkei Ádám még mindig haragudt a Jóistenre, hogy elvette a feleségit. Egy szalmaszálat se szándékozott tovább tenni az érdekében. Kicsit bosszút is akart állani Szentfelségin, hogy őket ilyen nyomorult sorsba taszította, vagy ha nem is taszította, de ki se emelte belőle. Keményen tartották magukat.

– Nem s nem! – pogánykodtak.

Ünnep szombatjára virradó éjjel történt azonban valami, ami az Ülkei Ádám számításait kissé megzavarta. Ádám, akinek a kalyibája legszélről volt, késő este dühös kiáltozásokat s puskalövéseket hallott.

– Bizonyosan az urak vadásznak! – azt gondolta s többet nem is törődött az egésszel. Éppen lefekvéshez készülődött, mikor megzörgették a kalyiba ajtaját.

– Ki az? – szólott az ajtó felé Ádám.

– Ha Istent üsmersz, eressz bé! – felel valaki odakünn.

Ülkei Ádám odacammogott az ajtóhoz s elvette a támasztó karót.

– Te vagy-e, Feri?

Azt hitte, hogy Márton Feri, a vénlegény, ki unalmában jött hozzá, hogy együtt verjék az üdőt, de szinte sóbálvánnyá vált, mikor látta, hogy egy véres ember tántorog be a kalyibába s rémülten azt suttogja:

– Óts el minden világot!

– Szentkereszt legyen velünk, hiszen ez Péter, a gyilkos! – hőkölt hátra Ádám s hirtelen kirántotta, a hóba hányta a világoló fahasábokat. – Tán nem szöktél meg a tömlöcből, Péter?

– Én biza meg! – hebegi a gyilkos, kit nyolc esztendőre ítéltek, mert féltékenységből megölte a feleségit.

– Ugyanbiza hol volt a szépeszed? – feddette Ádám, de a gyilkos rá sem hallgatott, hanem kimerülten, borzasztó szemekkel rámeredt az ajtóra.

– Zárd bé, rejts el valahova, mert jönnek!

– Kik jönnek? – ütközött meg Ádám.

– A csendőrök... Tepej lábánál meglőttek.

– Meglőttek?

– Meg.

– Eltaláltak?

– El.

– Hol?

– Itt a lapockám alatt.

– Azért vagy véres?

– Azért!

– Az elég baj! – tekergette a fejét Ülkei Ádám, de eszébe se jutott, hogy a sebet megnézze, kimossa, bekösse. A meglőtt ember se mondta.

– A nyomodon mindjárt itt lesznek! – ijesztette Ádám.

– Igen, de esik a hó! – kacagott a gyilkos. – Kereshetnek!

– Akkor nincs baj! – könnyebbült meg Ülkei Ádám. – Füttözzél! – biztatta a másikat.

– Nem fázom! – kuporgott Péter a tüzecske mellett.

– Nem ennél valamit? – kérdezte később Ádám.

– Nem vagyok éhes! – rázta fejét a gyilkos.

Az idő telt. A szél kívül búgni kezdett s a hó omlott az égből. Ülkei Ádám kihallgatózott s elmosolyodott:

– Most már nem jön senki. Az ördög se találna ide ebben az időben.

A gyilkos is örvendett.

– Ott az ágyam, lefekhetsz! – biztatta Ádám. – Nyúgudd ki magadat!

– Nem alhatnám! – válaszolt Péter.

– A te dolgod! – vont vállat Ádám. Nézte a gyilkos a fekete vérmocskot. – Mit gondolsz, megmaradsz, vagy megmurálsz?

– Neköm végem! – válaszolt egykedvűen a gyilkos.

– Csúf lövés volt! – tekergette a fejét Ádám.

– Csúf! – ismerte el a gyilkos is.

Ülkei Ádám meghányta-vetette magában a dolgokat, de sehogy se tudott zöld ágra vergődni a gondolataival. Végül is kitalálta, hogy mi nyomja a lelkét.

– Az Istennek se értem a dolgodat, Péter! Minek a tűzlángjának nem tudtál ott ülni, ahol voltál, a jó meleg tömlecben, ahol minden kényelmed megvolt? Minek kellett kifutnod a bajba, nyomorúságba?

A gyilkos arcát hirtelen fény verte át. Forró volt a szava is, mikor bevallotta.

– A gyermek miatt!... Van fél esztendeje, hogy semmi hírt sem kaptam felőle... Osztán itt van a szent karácsony is... Reám jött, hogy csenáljak neki kicsi karácsonyfát, jászolykát, Jézuskát s együtt énekelgessünk el mellette. Kicsi harisnya es kéne neki, csizmácska a télre, gunyácska, jó meleg kurticska... Hisze nincs senkije, ki gondoskodjék róla.

– Hát ezért? – enyhült meg Ülkei Ádám.

– Ezért!

Ülkei Ádám nézte a tüzet s azt mondta keményen:

– Jól tetted, Péter, hogy megléptél! Reggel bémegyek a faluba s kihozom a fiadat... Úgy-e, Dénöskének hívják?

– Annak! – hebegte boldogan a gyilkos, elszédülve a tűz mellett. – Aztán legyen, ami lesz! – motyogta, mert az ilyen félvad erdei emberek önmagukkal is beszélnek.

– Dőljünk le legalább fertáj órára! – biztatta Ülkei Ádám. – Eltőt az üdő, nyúgudjunk valamit!

A gyilkos engedelmesen nyúlt el a földön. Ádám is elszenderedett. Egyszer csak hallja, hogy a gyilkos szólítja:

– Te Ádám!... Hallod-e?

– Mi baj? – riad fel Ádám. – Mi a fenének nem alszol?

– Nekem mennem kell!...

Így a gyilkos.

– Hova a szemed világába akarsz ilyenkor menni? – ásított álmosan Ádám.

– Én a másvilágra!

Ülkei Ádámnak kiszökött az álom a szemiből.

– Tám nem bolondultál meg? – ijedett meg, de a tűz világánál mindjárt látta, hogy a gyilkos igazat beszél. Éktelen nagyok, forrók voltak a szemei, a színe sárga, mocskos, a teste félig hideg, kezelába reszket s a vére lassan szivárog bele a tűzbe.

– Újra megindult a sebem – mondotta a gyilkos bocsánatkérőleg.

– Be kellett volna, hogy kössük! – szidta magát Ülkei Ádám. – Kinek jutott eszibe?

A gyilkos legyintett, hogy késő.

– Méges hiába lövetém meg magamot! – panaszkodott. – Mégsem láthatám a legénkét!...

– Eléggé restellem a dógot! – mentegetőzött Ádám. – Ha legalább fél napig tartóztatni tudnád a halált, míg megjárom a falut!... Három óra oda, három óra vissza kell ebben az időben.

– Már ne verd miatta a fejedet! – morgott bánatosan a gyilkos. – Úgyes késő!

– Én méges megpróbálom! – szökött fel Ádám.

Péter leintette.

– Egyetse!... Hanem egyebet mondok... Te jó voltál hozzám, Ádám. Helyet adtál, elrejtettél a csendőrök elől...

– Szót se érdemel! – szerénykedett Ádám.

A gyilkos lázas szemekkel felnézett Ülkei Ádámra s szinte nyersen mondotta:

– Te, azt tudod-e, hogy ezör pengő van kitűzve a fejemre?...

– Szép pénz! – üsmerte el Ádám.

– Ez az ezör pengő legyen a tied, Ádám! – hagyakozott a gyilkos.

– Te, kinek gondolsz engem? – pattant fel Ádám.

– Ne járjon a szájad! – torkolta le a gyilkos. – Szólsz a jegyző úrnak s mindjárt kifizeti.

Ülkei Ádám tiltakozni akart, de már nem volt kivel veszekedni, mert a gyilkos hirtelen hanyatt dőlt s elkezdett torkaszakadtából énekelni. Azt fújta, hogy:

„Csordapásztorok, midőn Betlehemben
csordát őrizének éjjel a mezőben,
éjjel a mezőben... ”

Ülkei Ádám tisztelettel lekapta a sapkáját s úgy hallgatta, hogy a gyilkos hogyan ünnepli a karácsonyt. Ének közben fel-felkiáltott:

– Dénöske!... Dénöske, lelkem fiam!...

– Hát méges találkozott vele! – mondotta Ádám a meghatódottságtól sűrűre tűrődött homlokkal. – Méges hazasegítette az Isten!... Nem hala meg anélkül!...

Továbbad együtt örvendett a gyilkossal, kinek a tömlöcben lenyírt feje verejtékben fürdött, száján folydogált a vére, de azért kacagott, borzasztóan tátott, fekete szájjal kiáltozott:

– Ni, milyen szép kicsi csizma, Dénöske!... Kicsi harisnya!... Nem fázol meg a télen bennük!... Várj, mert béhívom édesanyádat es!... Mári te! Maári!...

Ülkei Ádám borzongott.

– Az asszonyt kiáltja, kit ő gyilkolt meg!...

A gyilkos önkívületében tovább játszotta a karácsonyt, míg utolsó szavai belebugyborékoltak a száján előtörő vérébe s egyszerre utolsót rúgott a tűz mellett.

– E meghala! – vakarta a fejét Ülkei Ádám s csendesen ülve a holttest mellett sokáig gondolkodott.

Mit fundált ki, mit nem, egyszer csak feláll, a katonaládája fenekéről kivesz egy ökör fejére való láncot, odalép a halotthoz s jó keményen összeköti vele a halott dermedező kezeit.

– Így ni! – mondotta setéten s öltözködni kezdett.

A bundát felöltötte, fogta a fejszét, a ház ajtaját békócsolta s mire pitymallott, már útban volt a falu felé.

Dél felé járt az idő, mikor megérkezett a községházára és haptákba vágta magát a jegyző előtt.

– Jelentem alásan, a gyilkos Pétert, ki megszökött a tömlöcből, az éjszaka sebesülten egymagam elfogtam, megkötöztem s most kérem a fejire kitűzött ezör pengőt!

A jegyző tisztességes ember volt, megundorodott a vérdíj utáni mohóságtól.

– Szégyelhetné magát! Ráér még megkapni azt a pénzt!

– Nekem most kell! – csökönyösködött Ülkei Ádám.

– Miért olyan sürgős? – kérdezte kedvetlenül a jegyző.

– Neköm azért – remegett a hangja a vad embernek –, mert ma van karácsony este s én azt a pénzt a Péter árvájának szántam, Dénöskének... Szeretnék rajta kicsi csizmát venni, kicsi harisnyát, jó meleg posztó kurticskát, bárányból sapkát, hogy meg ne fázzék a télen... Legalább annyi öröme legyen szegény árvának... Az a pénz úgyis a gyermeket illeti. Az apja az életével fizetett érte... Legalább az a pár krajcár maradjon utána. Senkinek nagyobb jussa nem lehet hozzá, mint annak az ártatlan gyermeknek. Legalább neki legyen karácsonya ebben a cudar világban!... Nincs igazam?...

Míg a jegyző reszkető kézzel a penna után nyúlt, hogy intézkedjék, a vad pásztor szálfaegyenesen, büszkén körülnézett az irodában, hadd lám, van-e valaki, ki azt meri mondani, hogy neki nincs igaza!...

Mikor a pénzt megkapta s estére el is intézte, amit akart, a hóna alá szorította a csizmácskákat, kicsi harisnyát, kurticskát s büszkén felszólott az égbe:

– Most már jöhetsz, Jézuska!...

Beke Sándor

A negyedik gyertya

Fehér ágyat vetett december,
a fáradt öregember
itt fenn a Hargitán,
s a hegygerincen
— az élő adventi koszorún —,
egy székely legényke
meggyújtotta az utolsó gyertyát.

A havasi fák között
fényes csizmával
lépked a remény a Szent Hegyen,
mintha valami készülődne itt
a magányos szívekben:
a jászol körül, meleg subában
betlehemes pásztorjátékot
próbálnak a gyermekek,
a feldíszített szán előtt
csengő csendül
az indulni készülő lovacska nyakán,
ajándékot visznek a tanyára:
Máriát-Jézuskát,
s a betlehemi csillagot
karácsony éjszakáján.

...A bércen gyermekek gyülekeznek,
hidegtől könnyes a szemük.
A csilingelő várakozásban
kisfenyőt ölelnek jókedvükben,
s míg az élő adventi koszorút vigyázzák,
a szél elhozza számukra
a puha ködből kibomló
fehér havas himnuszát,
s a háromkirályok üzenetét:
— Isten jön,
és itt hagyja fiát a Hargitán.

P. Buzogány Árpád

A legszebb fenyőfa

Nagyapám, Nagy Dénes emlékének

Szaporán kopogott a fagyott sár a cipők alatt, apróbbat-nagyobbat, néha megreccsent az alig ujjnyi mély tócsákráncos bőre, kip-kop, valami furcsa ritmus szerint, aztán kip-kip-kop. Komoly, fekete bőrbakancs mellett aprócska cipő szaporázta; lassított vagy éppen meg-megállt attól függően, mekkora gödrön akart átpattanni. Szilaj kiscsikó vére trappolt a koppanásokban, kevéske havon csikordultak a sarkak, lassú egyformasággal kongatta a bakancs a csöndet.

A szürkés ég alig pár hópelyhet lengetett alá, azok is ide-oda szeleburdiskodtak, mielőtt valamelyik megült volna a bárányбőr kucsmán. Szürke posztókabát és fenyőmintás nadrág körül libegtek, alig vették észre a bojtos bőrsapkát, melyet zöld, rojtos végű nyaksál választott el a kék kabátkától. Annak alját csak jó arasznyi nadrág kötötte hozzá a rakoncátlankodó cipőcskékhez és már a földhöz is lapult a cifra mintás hópihe, mire észrevette: egy felnőtt és egy kisgyerek megy az utcán, kézenfogva. Arcuk, orruk kipirult, bő párát fújnak maguk elé.

Ha nem lett volna kissé süket a hó, hallhatta volna tovább, amint a pára belecsilingelt a csöndbe, vidáman magyarázva nagyapának, miként kell átugrani az újabb gödröt – persze nagyapa az, aki a csöppség kezét fogja, mintha vinné magával, de egy közepes nagyságú gödröt már nem bír átugrani egyszerre két lábbal, még ha újra meg újra elmagyarázzák is neki.

A piactéren nagy volt a csődület. A sok ember egy teherautó körül állt. Vastag kesztyűs, kövér arcú ember fenyőfákat adogatott le, közben állandóan mondott, a körülötte állók nagyokat kacagtak, közben kapkodták le a fákat, nézegették, forgatgatták, illegették-billegették magukat az embernagyságú fiatal fenyők körül. Olyan volt az egész, mintha a falu közepén egy fenyőerdő életre kelt volna, hajladozna jobbra-balra, lefeküdne és újból fölkelne, ide-oda

járna és kerülgetné az embereket, hogy tüskés leveleivel meg ne szúrja őket.

Rakásra gyűlt a lefektetett sok fa, mire nagyapa odaért. Elengedte a kisunoka kezét, aki megilletődve állt, meg se mozdult – nem értett semmit az egészből, ami körülötte történt. Csak bámulta az embereket, a nagy nyüzsgést. Ekkor már a szeme huncutul csillogott. Kuncogott magában, jól mulatott azon, hogy majd ad nektek a szigorú nagyapa (mert néha nagyon szigorúan is tud nézni!), amiért kivágtátok ezt a rengeteg sok jószagú fenyőfát! Hát ti nem tudjátok, hogy nem szabad a fákat kivágni, az ágakat letörni és a virágokat leszaggatni? Pedig igazán mindenki tudja... Nem mondta ezt nektek soha még nagyapa? Nem mondta ezt soha senki? Még a ti nagyapátok sem? Meglátjátok, hogy elkerget innen mindjárt titeket, az egészeteket! Még kiabálni is fog, mint amikor igazán nagyon mérges...

De hát itt valami nem jól van! Nagyapa is elvegyült az emberek között, két fenyőfa van a két kezében talpra állítva, úgy nézegeti, mint ácsember korában az erős gerendákat; egyiket visszateszi a többi közé, még csak nem is kiabál, engedi, hogy az emberek széthordják, elvigyék ezeket a kivágott fákat...

Akkor miért mondta, hogy az orgonákat sem szabad letörni, metszőollóval kell levágni és úgyis csak egyet?! S a vázába is csak három akácágat szabad vinni! Vajon miért? Ha most engedi, hogy ezt a sok szép fát... Kövér könnycseppek csordultak le a szeme sarkán, de ezeket már nem a hideg vagy a fagy préselte ki... Kesztyűjével törölgette a szemét, a koppanásra nézett fel, amikor a fát nagyapa leengedte a földre:

– Nna... ez a legszebb! – enyhe dicsekvés volt a hangjában. Azonnal észrevette a görbülő szájat, a nedves arcot.

– Bántott valaki? – kérdezte halkan, értetlenül. – Ki bántott? – szigorúan nézett szét, a lehetséges tettest keresve. Körben mindenki hangos volt és vidám.

– A fák... A fákat... miért vágták ki? Miért... miért engedted, nagyapa?! – hüppögte és még mindig a szemét törölgette.

Nagyapa úgy nézett rá, mint gyámoltalan kutyus a gazdájára. Zavart volt, szólni sem tudott hirtelen. A csöppséget jobb karjára emelte és baljában a fenyőfával elindult. Aztán beszélni kezdett halk, nyugodt hangon:

– Tudod, most az egyszer ki szabad vágni a fákat... de csak most az egyszer... mert ezek a fák kellenek a gyermekeknek... emlékszel,

mondtam neked… az angyal feldíszíti dióval, almával, cukorkával és majd elhozza minden házba…

Már felszáradt a könny, szinte nevethetnékje támadt, olyan zúzmarás lett a nagyapa bajusza!

– Ezért vágták ki a fákat, és amit kiválasztottam, az a legszebb fa, mert az a tiéd lesz!

Az egyenes gerincű, dús ágú fa mintha megrázta volna magát. Nagyapa két drága, féltett terhet vitt egészen hazáig: a kisfiút meg a fenyőt és a kapunál, ahol egyiküket – a mozgékonyabbat – le kellett tennie, hogy bemehessenek, még ott se panaszkodott a derekára vagy a karjaira az emelés miatt, mint máskor szokott.

Beke Sándor

Karácsony a Hargitán

Fáj a szívem!
Kivágtak egy kisfenyőt a Hargitán,
s Jézus fája beköltözött szobánkba.
De örülök is, mert Isten
megint közelebb került hozzám,
s most velem beszélget
a feldíszített karácsonyfa,
a friss, még élő fehér fenyő,
a hargitai nagykövet
megkoronázza az ünnepet
és székely pásztorként
beszélni kezd:
— A havas üzenetét hoztam el nektek,
s az ősökét,
a hit, a szeretet diadalát,
s az örök kitartás győzelmét.

Este, amikor leoltom a villanyt,
a pislákoló gyertyafényben
a rejtelmesen csillogó karácsonyfa
álmodni kezd:
a hótakarta bérctetőn
remegő ágaikkal integetnek,
s a csendes éj dallamát susogják
testvérei, a kisfenyők.

Tamási Áron

Karácsonyi pásztorocskák

A szabadtűzhelyen, a betlehemi majorban, hajladozik a tűz aranylángja. Csordapásztorok melegednek a tűznél, melynek a fénye átvilágít az időn, és emlékezni serkent engemet is.

Tizenhárom éves voltam, s vezére a zsenge pásztoroknak. Ezek a zsenge pásztorok mind korombéli fiúk voltak, akiket gondosan megválogatva vettünk fel a nyájba. Amikor a kör bezárult, kiosztottuk a szerepeket. Elsőnek vezért választottunk, aki majdan, karácsony este, a belső beköszöntőt is mondani fogja, mindama leányos házaknál, ahova behatolunk. Aztán választottunk külső beköszöntőt, aki az ajtón kívül fog szólani, és hát meg is küzd azzal a másik nyájjal, amelyiket ott találnánk esetleg a háznál. Utána kijelöltük a tűzmestert, aki vezényli az üdvözlő puffantásokat; majd megválasztottuk az énekvivőt és a mókamestert, nemkülönben a nagymondót, aki mindenkit le fog torkolni, szükség esetén még lódítva is éktelenül.

S aztán tanulni kezdtünk.

Így készültünk a szent hadjáratra, a karácsonyi kántálásra, s vártuk a napot és tele lélekkel az estét, amikor aranyfénnyel felragyog a betlehemi csillag.

S végre a föld örömet kiáltott az égre, és az ég örömet kiáltott a földre.

Karácsony este lett.

Az áradó örömben úgy ringott a völgyben a falu, mint a békesség tava. S a tóban egybegyűlt a tizenkét zsenge pásztor, mint tizenkét aranyhal. Elindultunk kövér örömmel, s miközben úsztunk a patyolat estében, felzengett szívünkből az ének. Szállott az ének, és zengedezve hirdette, hogy a betlehemi hírmadár a mi falunkba is hullatott egy tollut. Hullatott egy tollut a kicsi nép ismeretlen falujába; és öröm nyugodott azon, ami hullt, és piros megemlékezés a szegények felől.

Így énekeltünk, s haladtunk lassan a falu között, a fehér holdvilágon; s miközben haladtunk, imitt és amott is felzengett az öröm-

nóta, s úgy világított valahány ének az éjszakában, mint a pásztortűz lobogása.

A falu is megbolydult egészen.

Megbolydult, mert a reménység öröme szállotta meg az embereket, s kisöpörte szívükből az esztendő gondjait. Csak éneket termett a száj vagy jó szót. A vérből sem hullott indulat azon az este; hanem megnyugodva csörgedezett a vér, akár Betlehemben a patak, minek a vizéből szelíden ittak a csordapásztorok gazdátlan juhai. A házak tetején a hó világított, bent a szobákban pedig szelíden a lámpa. S amikor valahonnét, úszva a holdvilágon, felhangzott az ének, leányocskák fürkésztek az ablakon át s úgy várták madaras szívvel a zengő sereget.

Megálltunk egy ház előtt, mely első volt a tervezetben. Lázár gazda lakott a házban, s volt neki egy lánya is, aki két bimbót a rózsabokorról már leszakított. Hát azon a kapun, örömhír énekszóval, bátran bévonultunk, s még fent az ereszben is, az ajtó előtt, énekeltünk egyet. Amikor ezt sikeresen elfújtuk, hagytunk módosan egy kevés csendet, majd felcsendült a külső beköszöntő hangja, mondván a megkívánt harsány hangon:

Örülj és örvendezz, nemes házigazda:
Kigyúlt a világnak Betlehem csillagja.
Örülj és örvendezz, kedves háznak népe,
Hogy ide vezérelt a csillagnak fénye.

A csillag fénye szerencsés csendbe merült. Vagyis, bent a szobában nem volt egy másik nyáj, amelyik belülről, valami elmés kérdéssel, rögtön megtámadott volna. Így aztán csak Lázár gazda szólt ki nekünk ünnepélyesen, mondván:

Jónál jobb hírt hoztok, halljuk valahányan:
Gyertek azért beljebb; akármilyen bátran.

S a szó végére meg is nyitotta nekünk az ajtót; s mi pedig egyenes cérnasorban, mint a vadlibácskák, bévonultunk az ünnepi szobába. Nekem mint belső beköszöntőnek, a sor fejénél kellett állnom, s állottam is mily szívesen! Katonás léptekkel előrevezettem a sort, úgyannyira, hogy a sor végi pásztorocska az ajtón belül még helyet vehessen. Akkor megvártam, hogy a léniát, ha valami hiba lenne benne, gyorsan kiigazítsák; s majd egy negyed fordulattal, egyszerre és valahányan, frontot vettünk pattanva a ház gazdája felé, ki a feleségével és a leányocskával ott állott várakozva az asztal mellett. S abban a percben, amint a csizmácskánk szára megcsattant a fordulatban, jobb kézzel és egyetlen villanó mozdulattal, le-

vettük a fejünkről a kucsmát, s én pedig hangzatosan megszólaltam, mondván:

Ahol a nap felkél, ama tájról jöttünk,
Hírmondás kedviért nagy utakat tettünk.
Mert szólott egy csillag, éppen felkelőben,
Hogy gyorsan induljunk éjféli időben.

Napkelet országból így el is indultunk,
S ezen kedves házba hozott el az utunk.
Dicséretét zengjük Júda nemzetének,
Mert kinyílt virága Dávid vesszejének.

Származásunk felől sem hagyunk kétségben,
Vagyis bajban nőttünk, s tartós szegénységben;
S kik a juhnyáj után vénen vánszorognak,
Fiai vagyunk mi csordapásztoroknak.

Dehát ez voltunkat az Úr nem tekinté,
Hanem angyalával nékünk megjelenté,
Hogy földre lejöve világ megváltója,
Kinek a mi nyájunk igaz szószólója.
Ámen.

S erre az „ámenre”, de abban a pillantásban, puskaporos pisztolyával, a lábszára mellett a pádimentum felé, oly nagyot puffantott a tűzmester, hogy a lámpában a láng és a pironkodó kislány megriadt egyaránt.

Mi pedig harsanva mondtuk a lövésre:

– Szent jó estét kívánunk!

Ezzel aztán a szertartás madara el is szállt. A sor megbomlott, mosolyra derültek a szemek és örömre az arcok. Szíves szóval a gazda is biztatni kezdett minket, hogy vegyük közre az asztalt, s üljünk le. Köszöngettük a szíves szót, s mint nagyra becsült férfiak, ki-ki a megillető helyre le is ült. A kislány pedig, mint nyíló háziasszony, kolbászt hozott az asztalra, s egy cserépfazékban töltött káposztát. A kolbász még cserszegett a forró zsírban, s rotyogott majdnem a káposzta is. Szokás szerint, s hogy az étek is csillapodjék még valamicskét, a gazda szilvapálinkát töltött, s a kisded Jézusra köszöntötte, aki éppen akkor nagyon fázódott a barmok között.

Aztán enni kezdtünk.

S evés közben egyre jobban megeredt a szó, mely a betlehemi pusztáról lassankint hazarepült, s kezdett megtelni derűvel. Vagyis az ideje megjött a játéknak, melyet előre megbeszéltünk. Ránéztem hát a mókamesterre, s így szóltam:

– Messze van még az idő, amikor szakálla lesz.

– Kinek? – kérdezte a kislány.

– Aki ma született, annak – feleltem.

Tudván, hogy a Kisdedről beszélek, pírba borult a kislány arcocskája. Mi kedvesen nevettünk a rózsaszínű zűrzavaron, a mókamester pedig színre lépett, s így szólt:

– Hát én megelőztem az időt, hallják-e!

– No; s az hogy történt? – kérdezte a gazda.

A mókamester helyzetet vett, s kanyarítani kezdte a történetet, mondván:

– Hol van az a harcsafűrész, te legény? – kérdi apám a tegnapelőtt reggel. A helyin van, mondom neki, mire apám szól ismét: Hát ha a helyin van, akkor kondorítsd össze, mert megyünk s levágjuk azt a nagy fát a Csorgónál.

Itt megereszkedett egy kicsit a szóval, s folytatta:

– Hát mi el is mentünk, s egy óra alatt megérkeztünk, abban az irgalmatlan nagy hóban. Megkerültük a nagy fát, s a töviről széjjelpallottuk azt a rengeteg havat. Aztán térdre ereszkedtünk, s neki a fűrészt a fának; s oly lelkünkből húztuk, hogy a fa ágain reszketett a hó. No de, haladtunk is dicséretesen, mert egy félóra múlva, mint egy recsegő zuhatag, földre döndült a fa. S a döndülés után, ahogy a verejtéket le akarnám vala törölni a homlokomról, hát odapillantottam a fa csonka törzsökére, de fel is akadt rögtön a szemem, mert a fatörzsök fehér lapján nem semmit láttam, hanem az elszomorodott Jézus szakállas fejét.

– Jaj, igazán?! – mondta a kislány, mire a mókamester még bizonykodott is, mondván:

– A béka a hitetlenek nyelvire rakja a tojásait, ha nem így volt.

Éppen tettük volna, hogy tünedezünk a nagy csodán, de akkor megszólalt a nagymondó, s tiszte szerint így szólt:

– Assemmi, hallják-e! Hanem János keresztapám a múlt héten egy vaddisznót lőtt, jó nagy vadkocát. Otthon neki is állott mindjárt, hogy felhasítja; s ahogy ott előttünk éppen felvágja vala a hasát, hát a hasadékból két vadmalac szökött elő.

– Jaj, csakugyan?! – mondta ismét a kislány.

– Bizony – fűzte tovább a nagymondó. – De keresztapámnak is volt esze bezzeg, mert hogy megjegyezze azt a két vadmalacot, a fülit mindjárt béhasította mind a kettőnek; s aztán elcsapta őket az erdőre, hogy majd jövőre meglője őket, mint kész disznókat, s jogos tulajdonait.

– Aj, beh okos volt! – ámult a kislány.

– Okos-okos – nézett a kislányra a mókamester. – De aki elbeszélte, az sem ingyen tette, mert igen nézi a maga fülit.

Megrebbent rögtön a kislány, s a két tenyerével letakarta mindjárt a két fülét; s a két szeme pedig fényben röpdösött, mint két cseppecske madár.

Mosolyogtunk is rajta, de szerettük is.

S kedvelt ő is minket, úgy emlékszem, mert elmenőben virágot tűzött a sapkáinkra. S mi azokban a virágos kucsmákban rázendítettünk egy új énekre; s a patyolat estében zengedezve haladván egy másik lányos ház felé, ragyogott nyilván a mi szemünk is, mint a betlehemi csillag.

P. Buzogány Árpád

Csengő kerül a fenyőfákra

Legszebb a karácsony,
ha ránk sok havat ráz,
alatta roskad csűr,
füstös kéményű ház,

kemencében cukros
mázú kalács pirul,
és mikor megvágjuk,
a dió markunkba kihull.

Fenyőillatú szobák
apró népe lesi,
jön az angyal? Hóban
nyomát keresi,

s mire meghallanánk
hangját a csengőnek,
már máshol oszt ajándékot
sok kis örvendezőnek.

Baricz Lajos

A jó hír

Földre szállt egy fényes angyal,
jó hírt hozott zengő hanggal:
„Betlehembe menjetek,
Megváltótok született”.

El is indult a sok pásztor,
várta őket bölcső-jászol
és benne egy kis gyerek.
Isten minket így szeret.

Szent angyalok ma is szállnak,
hírül adják a világnak:
„Örüljetek, emberek,
Megváltótok született”.

Induljunk hát mi is bátran
hívő pásztorok nyomában;
köszöntsük a Kisdedet!
Isten minket is szeret.

Beke György

Székely karácsony

Mi más lehetne, mint a teljesedés ünnepe? Telik az esztendő, néhány nap marad belőle az újig, ilyenkor az idő is elvégzi a maga számvetését, pótolja a mulasztásait.

Az emberek dolga sem egyéb. Gyermekként ezt úgy értelmeztem, hogy a kívánságaimnak mind egy szálig teljesülniük kell. Hiszen a szüleim is ezt akarták, másként nem kérdezősködnek hetekkel előtte, hogy mit szeretnék találni a karácsonyfa alatt. Ha elérhető volt a kívánságom, elégedetten bólintottak, ha különösebb játék után sóhajtoztam, elkomorulva magyarázták, hogy miért tévedt el a gondolatom olyan utakra, amelyeket nem nekünk szabott az élet.

Karácsony estéjén elküldtek a házból, rokonokhoz, ismerősökhöz; sötétedéskor tértem haza, szülői kísérettel. A nagyszobában állt a karácsonyfa, a fenyőágakon aranyhaj, gyertyák, csillagszórók, szaloncukrok, a fa alatt az ajándékok. Énekszó, jókívánságok, ezután ki lehetett bontani a csomagokat.

Valami azért mindig hiányzott az angyalkától „megrendeltek” közül. Ilyenkor nyolcvanesztendős nagyapám gyújtotta fel bennem a reménykedést:

– Jövőre is lesz karácsony, fiam... Látod, én se kaptam meg mindent, amit szeretnék.

– Hiszen kezében a tábla csokoládé, nagyapa.

Ez volt a hagyományos karácsonyi ajándéka, meg a fa körül a család békéje és öröme.

– Honnan tudod, hogy ezt akartam?

– Tavaly is csokoládét kapott, tavalyelőtt is.

Nem értettem, hogy miért panaszkodik nagyapám, mikor megvásárolhatná azt, amire vágyik. A postás havonta hozza neki a nyugdíjat. Én már nyugdíjasként ismertem meg. Születésem előtt jó tíz évvel állította fel a jegyzői székből az új, román hatalom. Ő volt a falu utolsó magyar jegyzője.

Azóta se járt ki a kapun, a hírek jöttek el hozzá, bátorítják vagy keserítik.

– Nincs pénze, hogy megvásárolja, nagyapa?

– Mit?

– Ami után annyira vágyódik.

– Pénzzel nem lehet megvásárolni a sorsot.

– Ezt nem értem, nagyapa.

– Eljön az idő, hogy megérted te is…

– Kitől várja az ajándékot, nagyapa?

Felmutatott az égre:

– Egyedül onnan… Mert olyan nagy az én kívánságom.

– Törődjön bele, nagyapa. Látja, én sem búsulok már, amiért nem kaptam meg mindent, amit szerettem volna.

– Neked még elég időd van, fiam.

– Ahhoz, hogy beteljesedjenek a kívánságaim?

– Ha mindent megkaptál volna, nem gondolnál a jövő karácsonyra. A teljesség megöli a vágyat, a reményt, mindent. Tudod, fiam, aki felért a hegy gerincére, onnan már csak lefelé indulhat.

– Soha nem telik be minden kedvünk, a legnagyobb kívánságunk, nagyapa?

Nem nekem felelt:

– Legnagyobb kívánságunk, amit sokan akarunk, nem csak én, egyedül… Húsz éve alkudozom az idővel, hogy változzék már a mi kedvünkre is. Talán azért élek ilyen sokáig, mert mindig várom a magam igazi karácsonyát. De a székely karácsony soha nem jön már el, fiam…

– Milyen a székely karácsony, nagyapa?

– Csend a szívekben, ének az ajkakon. Éjfélkor összegyűlt az egész falu a templom köré, énekeltük a himnuszt. Nem a királyról, ahogy ti most az iskolában éneklitek, hanem a mi himnuszunkat. Tudod-e fiam, a magyar himnuszt?

– Hiszen maga tanított meg rá, nagyapa.

– Igazad van, látod-e, az öregség hogy koptatja az agyat!

Vagy két nyárral később, 1940-ben izgalommal telt meg a falu.

Mintha senki nem találná helyét a saját otthonában, egymáshoz jártak át az emberek, tanácskozni a jövőről. Nagyapám is megelevenedett, még a szomszédba is átment, ott volt a rádió. Augusztus végén úgy jött haza, mint győztes hadvezér a csatából.

– Hát mégis… Már azt hittem, hogy nem érem meg. Ez a legnagyobb ajándék nekem, fiam.

– Nem ajándék az, hanem igazság, hogy a székelyek is a saját országukban élhessenek, mint minden nép a világon. – Édesapám igazította ki így az apósát, de nagyapám replikázott:

– A mai világban legnagyobb ajándék az igazság. A legritkább ajándék…

Ünneplő ruhát vett fel nagyapám, el kellett kísérnem a falu főterére, az örömünnepre, a díszkapu alá. A bevonuló honvédek ezredese tisztelgett neki: legöregebb volt az ünneplők között.

– Szeretnék még egyszer bemenni a jegyzői irodába – kérte az ünnepség végén. – Huszonkét éve nem lépem át a küszöbét.

Én vezettem be a kátrányszagú irodába. Az ezredes úr velünk tartott. Megkérdezte:

– Hány éves is maga, Rápolti bácsi?

– Ez most már olyan mindegy. Betelt az én székely karácsonyom. Elmondhatom én is, mint ősz Simeon Jeruzsálemben, mikor a templomban karjába vette a kisded Jézust, hogy bocsásd el, Uram, szolgádat, mert látta szemem az üdvösséget…

– Székely karácsony? – lepődött meg az ezredes. – Nem egészen értem. Különben is, még csak szeptember van, szeptember 13-a.

Nagyapám nem tartotta fontosnak a magyarázatot.

Fél esztendő múlva temettük.

Beke Sándor

Apró örömök

A karácsonyfa körüli
szentséges fényben
gyermekem szemén
kinéz a Messiás,
szállingózó hópelyhek
lebegtetik
a szent várakozást,
és gyermekem szívében
fölcseng az esti ima,
remegni kezd a perc,
a pillanat,
a szent találkozás
leheletétől megperdülnek
a karácsonyfán az ezüstdiók,
s a jászol felé,
csillagösvényre
Isten országából
alászállnak a fehér angyalok;
hallom az első sírást,
Jézus hangját
és boldog vagyok:
gyermekem arcát fürkészem félve,
tekintetét beragyogja a szent varázs,
lelkében apró örömök csillannak;
megszólalni hallom szívében
a jászol ringatta
kisdedet —
a rég várt Messiást.

Sütő András

Hol vagytok, ti csillag játszótársak?

Gyermekként karácsonyestén anyám kalácsillatú szavain, rejtelmes mosolyán s az égnek csillagain csüggtem. Angyali ígéret volt az egyik – szárnyak suhogása hallik, fiam! –, háromkirályoknak útját mutató égi jel a másik: a Kaszáscsillag. Szénacsináló nevét, kicsi Jézust szolgáló hivatását Tóth Károly kántortanító urunk magyarázta el többször is. Az egyház és a megrepedt templomtorony javára kántáló presbitereket, köztük apámat is, imígyen oktatta házunk előtt az udvaron, miközben gumipapucsos sétabotjával a csillagos eget fölparcellázta. „Figyeljünk, atyafiak! Pap gödre iránt a holdról startolva, magyarán nekirugaszkodva, kissé jobbra tartunk, majd föl egyenest ama kiterjedt zúzmaraszín foltig. Látják-e?" „Látjuk, látjuk!" „Akárha óriási sajtárt rúgott volna fel Szent Péter fejőstehene. Úgy hívják, hogy Orion-köd, fölötte pedig, jól nyissák ki a szemüket, három fényes csillag ragyog szép sorjában, az Orion csillagkép, vagyis a Kaszás. Az mutatja az utat Betlehem felé Gáspár, Menyhért, Boldizsárnak. Ők a napkeleti bölcsek, jól jegyezzük meg!" „Bölcsek, királyok és mindhárman magyarok!" – csilingeltem lelkes szavakkal a tornác végéből presbiterinasként, mire jött a helyreigazító válasz: „Heródest ismerjük, és emlegetjük. Magyarokat ő nem ismert és nem emlegetett! Ezt jól jegyezd meg, kisöcsém, ott fenn a tornácon!" – mondta kántor urunk, aki mindenkit önzetlenül és szép szóval oktatott.

Nagy hónyiszorgatás közben elmentek a presbiterek. Néhány perc múltán már hallhattam harsány, boldog éneküket szomszédunk ablaka alatt. Kiszaladtam az udvarra. Frissen talpalt bakancs, meleg ruha rajtam, göndör kucsmasapka. Ujjongó kedvem támadt. Nem fázom a gyémántfényű télben, sőt a havon is hempergőzöm egyet, ó, csendes-szentséges éj! Mindenek nyugta mély. Mohr és Gruber énekét azzal folytatták a presbiterek, hogy: Ó, jöjjetek hívek! Ennek a végét, lelkesen sürgető, fokozatosan gyorsuló ritmusa miatt kiváltképp szerettem, mert azt mondja, hogy: „Ó jöjjetek,

imádjuk, ó, jöjjetek, imádjuk, ó, jöjjetek, imádjuk királyunkat!” Ez a boldog hívás töltötte be visszhangosan a falut és egész lényemet, és mikor kántálótársaimmal magam is azonnali indulásra serkentettem az áhítatos megkántáltakat: a nagy buzgalom lendületében angyali szárnyak módjára lendült a két karom, akárha gólyamadárként indultam volna hosszú vándorútra. Hívó szavaimat pedig álmomban is tovább szövögettem, fölsorolván a jászolban nyugvó Gyermek születésének csodás jeleit s a fölötte virrasztó lelkeket: a szent szülepárt, bölcseket, bundás pásztorokat, nemkülönben a szelíd barmokat: barikát, bocit, bús csacsit, a sokat bámult betlehemes ládikónak színes kartonlényeit a gyertyalobogásban.

Képzelgéseimből s a hideg ég alól anyám szólított vissza. Kipirult arcomat a két tenyerébe vonva azt kérdezte, vajon merre kószált el a képzeletem, és mivel úgy ismerte a természetemet, akár saját álmait-gondjait, választ nem várva közölte rejtelmes mosollyal a nagy hírt:

– Angyaljárást észleltem az elsőházban.

– Alleluja! – rikoltottam a kántor úrtól ellesett szóval, majd indultam is a ház felé, ám az ajtó előtt egy gondolat megállított.

Kicsi eszem volt a hitre, s valamivel több a hitetlenségre. Azt kérdeztem hát anyámtól:

– Angyalt látott-e vagy csak járást?

Tűnődve nézett rám anyám, aztán megkérdezte:

– A kettő vajon elválasztható-e? Angyal a járásától.

Nagyokoson azt mondtam erre, hogy lent a kertben a kérdésére minden havas reggelen választ kaphatunk. Fehér keresztecskék formájában ott láthatók az éjszakában futkosó fácánok nyomai, de ők maguk, a fácánok hol vannak? Sehol sincsenek!

– Most akkor mondja meg, édesanyám! Hol vannak a madarak, amikor sehol sincsenek? Sehol! Akár az angyalok!

Anyám nem kapta fel a huncutságomat, hanem a tiszteletes úrtól hallott bibliai szavakkal válaszolt:

– Ami látható, a láthatatlanból állott elő! Siessünk!

Kézen fogott engem, és oly fürgén, mintha korombeli játszótársam lett volna, kirántott a hóból, föl a tornác földjére, ahol már kiröppentem a meleg tenyeréből, s vágódtam be ünneprontótag az elsőházba angyalt látni – szempillantásnyira bár, ha többre nem vagyok érdemes. Fuvintásnyi szomorúsággal árnyalt kacagás enyhítette anyám feddő figyelmeztetését:

– Isten angyalának így nekirontani nem lehet!

Úgy volt, ahogy mondta. A látható – ha ott is lett volna – visszamenekült a láthatatlanba.

Megtorpantam indulatosan. Bakancsom sarka fölsebezte az agyagos ház földjét. A hoppon maradottak fancsali képével bámultam föl a mennyezetre. Talán elsírtam volna magam, ha nem érkezik meg idejében anyám vigasztalása.

– Ne búsulj, gyermek! – mondta megborzolva csikófrizurámat. – Talán mégis itt járt az az angyal. Talán hozott is neked valamit. Nézelődjünk!

Öreg ládán az ablaknál amolyan kis karonülő karácsonyfa gyertyái lobogtak. A lámpát anyám már korábban elfújta, hogy több hely maradjon a remegő gyertyafénynek. Szegényes mivoltában is káprázatos fenyőfácska volt az, a báró fenyveséből kiselejtezett csemete, itt-ott göcsörtös, tartása kissé féloldalas, törött szárnyú zöld madár, hattyúnyakával az égnek nyúlánkozva, és lengő tollain ezüstpapírból készült csipkeszalag futott fel körkörösen a csúcságacskáig, és minden kanyarulatában egy-egy piros alma csüngött, meg dió is, aranyszínű, Isten tudja, hol termett, alattuk pedig a ládán: ajándékok. „No nézd csak!” – biztatott anyám azzal a rejtelmes mosolyával, amelyből még mindig az oly régóta jövendölt angyal földre szállását vártam meg-megújuló reménnyel. „Most kiderül, jó voltál-e!” Sokat helytelenkedtem én, de nem jártam a gonoszok útját. Kötött kesztyű, piros-fekete karmantyú, szentjánoskenyér és palatábla került elé a zöld madár szárnya alól, miközben jó anyám a szentestének minden örömét rám borította, mondván, kacagván a meglepetését, az angyal jóságát és adakozó kedvét, bumfordi bámulatom láttán a sok ajándékot megillető köszönetét is: „Hála neked, ég angyala! Puha, meleg kesztyű! Jöhetsz, tél! Vadonatúj palatábla, hozzá kis tarisznya, ők visznek el téged majd az iskolába!”

Két karomban az angyalfiával hosszan, kigyúlt fülekkel néztem anyámra, és akárhogyan nyeltem is a könnyem, csak előszivárgott az sűrű pillantásaimból. „Mi dolog ez? Mit látok?” Szinte pillanatok alatt gyújtott lámpát, majd kedves szokása szerint arcomat a két tenyerébe vonva kérdezte:

– Mi baj van, kisfiam?

Könnyekben megszégyenülten, hallgatva próbáltam félrefordulni. Anyám hamar ölbe emelt engem, s leült a karácsonyfácska mellé az öreg ládára. Arcomat a fény felé fordítva kérdezte:

– Az angyal miatt búsulsz, ugye? Ezzel a bánatomat telibe találta.

– Becsapott engem – hüppögtem, majd kicsit összeszedve magam, módosítottam is a bánatomon. Felét anyámnak adtam. – Becsapott minket az angyal.

– Nem csapott be – mondta anyám; és mint aki magyarázatra készül, igazított rajtam egyet, kerüljön minden szava pontosan fülem ügyébe. – Mondok én teneked valamit, te csillagjáró, égi ösvényeken gyalogló gyermekem! Emlékezz vissza: angyaljárást említettem. Nem angyalt, aki beszáll a mi pici ablakunkon. Hát elférne benne? Félszárnyúlag se! – kacagott a képzelt látványon. – Röpködés nem volt, nem is lehetett, de volt járás, angyaljárás, bárki láthatja, mutasd csak meg ügyesen a játszótársaidnak a kesztyűt, karmantyút, palatáblát, palavesszőt!

– Palavesszőt nem hozott, édesám!

– Jézusom! Azt elfelejtettem! Édelstájn úr a boltban nem kérdezte: palavessző kell-e hozzá? Így hát elfelejtettem.

A bolti vásárlás hallatán úgy kezdtem érezni magam, mint aki az égből nagyot nyekkenve cuppant a földre.

– Hát akkor nincs is angyal! Csak Édelstájn úr van! – kiáltottam kétségbeesetten.

Szavaim elé vetette magát anyám:

– Állj meg, állj meg! Ne fusson a nyelved az eszednél gyorsabban! Mert van angyal! Van!

– Hol van? Hol?

– Megmondom neked – szólt csendesen anyám, miközben újból földerengett arcán az a rejtelmes mosoly, amellyel reggel óta a közelében tartott engem. Visszafojtott lélegzettel lestem a szavát. Puha rajzolatú szemöldöke összefutott a fontos mondandó jeleként, s ahogy mindig fényben izzó barna szemével hosszan figyelt engem, abban szelídítésem szándékát sejtettem. Akkori tarka eszemmel ravaszul alá is vetettem magam a nevelésnek, mert így szóltam példás belenyugovással:

– Valamiért nem jöhetett az idén, eljön majd jövőre az angyal, igaz, édesám?

– Igaz, csak nem úgy, ahogy gondolod. Hanem olyanformán s azáltal, hogy az angyalok bennünk lakoznak, itt, ládd-é, gyermek? A szíve tájára mutatott anyám, és látván, hogy elborulok, gyorsan magához ölelt; szótlanul, a fejemet simogatva vigasztalt, majd azt kérdezte: elhiszem-e, hogy zárt ablakon, falakon átal, óperenciás

tengerek fölött s a csillagok alatt csakis úgy röpdöshet – angyal –, ha a szívünkben lakozik, és onnan száll ki, valahányszor megparancsolja neki a szeretet.

– Hiszem, ha muszáj – mondtam újból nekikeseredve –, de miért mesélt édesanyám szárnyas angyalokról?

Azt gondoltam: most aztán sarokba szorítom, de csak felkacagott anyám, s olyan könnyen tisztázta magát, ahogy odébb repül a madár az ágon, ugyanis ezt mondta:

– Mesélek, fiam, mert nekem is mesélt jó anyám, mikor gyermek voltam, aztán elmúlt a gyermekkor, de az a kicsi leányka, aki voltam, soha nem múlik el, mesére késztet, ne haragudj rám, fiacskám, meglásd, veled is így lesz, ha megnősz, ha megöregszel és olyan fehér lesz a hajad, mint a tél.

Úgy lett. Minden úgy lett, ahogy anyám mondta azon a régesrégi karácsonyestén, mikor a rejtelmes mosolyán s az égnek csillagain csüggtem.

Most értem csak igazán őt, mikor örökre letűnt játszótársakat keresve az a kisfiú jár el hozzám, aki voltam; akinek a kedvéért ezt a történetet elmeséltem.

(1998)

P. Buzogány Árpád

Karácsonyest

Karácsony, karácsony,
gyönyörű karácsony,
puha hó hidege,
cukormáz kalácson,

nyakunkba pilléző
csiklandós hópehely
(sáros kis utcánk is
fehér lett, mint a tej),

s szánkóra pattanó
lármás gyermeksereg –
gyönyörű karácsony,
mindig szerettelek.

Fenyőfa illata
költözik a házba,
még a legkisebb se
kívánkozik ágyba:

gyertyák gyúlnak a fán,
ajándék alatta,
angyal csengettyűjét
mindenki hallhatta.

A hegyekről hozott
fenyő is azt leste:
miért olyan díszes
ma, karácsonyeste?

Beke Sándor

A szeretet ünnepén

Ilyenkor jutnak eszünkbe
azok a régi karácsonyok…
Akkor mindenki
jobban tudta szeretni egymást,
és eszünkbe jut
az egyszerű kívánság is:
milyen jó lenne
jobban szeretni egymást,
nem úgy,
mint Jézus az embert,
csak mint egyszerű ember
az egyszerű embert —
jó lenne
jobban szeretni egymást.

(2007)

Baricz Lajos

Fényes angyal

Fényes angyal, röpülj bátran
szegény házban, gazdag házban,
hirdessed az örömet:
„Szabadító született”.

Vigadjon most minden ember,
csüggedő is szent örömmel,
mert az Isten földre jött;
szeret mindenekfölött.

Száll az angyal, száll, mint régen,
hangja csendül földön-égen:
földre jött Isten Fia.
Örüljetek, emberek:
Megváltótok született.

Tamási Áron

Megváltás

A csordapásztorok sokat emlegették ama napokban az időjárást, amely enyhe volt és örökkön fénylő. Nem is lehet csodálni a pásztorokat, mert ők igen megszokták volt, hogy az esztendőnek abban a szakában folyton borongjon az ég. Más esztendőkben változékony szelek fújtak olyankor, legfőképpen a nagy tenger felől. S gyakran hoztak futó esőket is azok a szelek, melyekben a cédrusfák már fázósan sírdogáltak.

Ilyen időjárásra azonban, mint ebben az esztendőben, s éppen télnek idején, még az öreg pásztorok sem igen emlékeztek. Mintha Kánaán sok reményt üzent volna az idén, vagy mintha a Jordán a rabság dalait már-már felejtené, úgy tartanak, harmadik hete már, a fénylő nappalok és az enyhe csillagos éjszakák.

Az egyszerű emberek kezdtek legendákat is szőni már, hogy vajon mi lehet az oka ennek a szokatlan időnek. Az ég örökkön ragyog, és a föld valósággal megújul! Bizonyosan valami nagy esemény van készülőben, vagy talán egyenesen vége szakad a római rabságnak. De az is lehet, hogy csupán szegény emberek vándorolnak, egyik tartományból a másikba, s nekik akar kedvezni az idő.

Vagy talán csak két kiválasztott ember bolyong valahol az utakon, ki mind a kettő szerfölött kedves az Isten előtt; valami űzött próféta talán és egy erényes hajadon, akikről úgy vagyon megírva, hogy bánatukban a nap heve béragyogja őket, szükségükben táplálja a föld, és éjjeli félelmükben előttük járjanak a csillagok.

Hát nem lehet tudni.

S úgy látszott, hogy immár nem is fogja megtudni senki, mert hamarosan eljött a nap, amikor a legendák elnémultak.

Mert azon a napon felhők sereglettek minden irányból az égre, és az égen egymással hadakoztak azok a felhők. Ugyanakkor zavargó szelek is indultak, amelyek északról és délről, a nagy tenger felől és a kicsi Holt-tenger felől, egyaránt fújtak. A hegyek is morogni kezdtek a szelek alatt, és panaszkodtak a fák; a madarak pedig összevissza repültek, és a nyájak nyugtalanul forogtak.

Egyszerre bolydult meg ily nagyon az idő, valamivel a déli naptörés után. S ahogy esett alább és alább a nap, egyre jobban fújtak a szelek, és mordultak a felhők. Majd nyugatra indultak lassan, és arrafelé mentek folyton, mintha a sok reménységet, és a jó örömhírt mind a tengerbe akarták volna vinni. Csak a „Júdai sivatag" felől, mely ama Holt-tenger partján fekszik, csak onnét érkezett olyan szél, amely otthon maradva keringett a hegyek körül, futkosván a majorokban is, miközben bőgött száraz torokkal.

Akkor a nyájak összebújtak a jajgató mezőkön.

Egyszerre úgy megvadult a világ.

S a legvadabb éppen a hebroni út mellett volt, Betlehem környékén, ahol a ciprusbokrok és a magányos tölgyek között jó legelők terültek el.

Azon a tájékon volt a majorja ama gazdag Furifángosznak is, aki nagy kapzsi és sanyargató természetéről híres volt egész Betlehem környékén. Csak juhokban két nagy nyája volt neki. Azt a két nyájat mindig együtt járatta az ő két pásztora, habár Furifángosz gyakran megparancsolta a két pásztornak, hogy legeltessenek külön, mert azon a módon jobban élnek és kövérednek a juhok.

Páriás hajlott is volna a gazda szavára, mert öreg volt immár, és szerette bölcsnek mondani magát. Hóreb azonban, mihelyt a nyájakkal elhagyták a majort, sohasem ügyelt sokat arra, amit Furifángosz megparancsolt.

Így történt azon a napon is, abban a bolond időben.

– Hát nem jobb együtt? – kérdezte.

Az öreg Páriás bölcsen bólogatott.

S látván a fiatal Hóreb, hogy nem szűnik, hanem még egyre csak vadul az idő, és a sivatag felől folytonosan erősebben söpör a szél, napnyugta előtt azt mondta:

– Hajtsuk haza a nyájakat!

Páriás gondolkozott egy darabig, majd csakugyan elindították együtt a két nyájat, hogy hazahajtsák a juhokat a majorba. Útközben emberekkel is találkoztak, akikkel szokás szerint váltottak néhány szót. S eme kevés szó között azt a hírt mondta az egyik ember, hogy a hebroni úton valami szamaras vándorokat látott, akik szállás után kérdezősködtek. Azt mondták, hogy valahonnét Galileából jönnek, s már két hete vándorolnak az enyhe és fénylő időben, ami lám, nagyon megromlott hirtelen. Nem akarnák hát legalább a mai napon tovább folytatni az utat.

– S ezért szállást kerestek – mondta az ember.

– És kik voltak azok? – kérdezte Páriás.

– Az egyik vándor – így felelt az ember – valamiféle barkácsoló és szelíd férfiú volt, a másik pedig egy sugárzó orcájú fiatal nő, aki áldott állapotban van.

Valami különös, szomorkás melegség öntötte el Páriás szívét.

– S találtak-e szállást? – kérdezte.

– Nem tudom – mondta az ember.

S azzal tovább is lépett, hogy dolgára menjen; Páriás pedig a nyáj után nézett, melytől egy kicsit elmaradt volt. Egy kevés idő múlva a hírmondó azonban még visszafordult, s odakiáltotta az öreg Páriásnak:

– Arra mentek, az örmény majorja felé.

Egyedül Deribán lehetett csak, akit a hírmondó ember felemlített, mert a közeli környéken más ember nem lakott. Deribánnak pedig valóban volt egy elhagyott majorja, s nem is messze Furifángosz gazdag tanyájától. Különben jámbor fekete ember volt amaz örmény, abból a gömbölyű fajtából, amilyen még itt-ott és néhány akadt a tartományban. A rongyos istállójában volt néhány barma is neki, ökör és szamár, úgy tetszik. De a barmaival ő keveset törődött, mivel jobban szeretett a közeli Betlehem városában időzni, mint künn a majorban.

Az öreg Páriás elérte a nyáját, és ballagván a nyáj után, még mindig a barkácsoló férfiúra gondolt, és a sugárzó orcájú fiatal nőre, aki áldott állapotban van.

– Bizton szerencsével fognak ott járni – mondta magában, de mégis oly hangosan, hogy a Hóreb füle is felvegye a szót, mert jólesett volna neki, ha ezekről a messzi vándorokról még beszélnének valamit. Hóreb azonban nem felelt, s nem is kérdezett semmit. Talán nem is akart, de az is lehet, hogy figyelmét a juhok vették el, mert azok szerfölött kezdtek nyugtalankodni. Egymásba bújtak egészen, máskor pedig csomósan állottak meg, mintha megzavarodtak volna egészen. Maga az ég pereme is, túl a hebroni úton és egészen félkörben, lobogva kezdett égni, mintha amott a messzeségben örvendező tüzeket gyújtottak volna mindenütt. S mire a két nyáját béhajtották volna valahogy a majorba, már tűzben volt valósággal az egész nyugati ég.

S látván eme szokatlan dolgot, magát Furifángoszt is aggodalom foghatta el a juhai miatt, mert a terelő pásztorokat már ott várta a major határában. Amikor azonban baj nélkül megérkezett a két nyáj, s szokott helyükön meg is telepedtek mind a juhok, akkor

megenyhült magában a gazdag Furifángosz is; s csak úgy, hogy szóljon is valamit, megkérdezte:

– No hát, mi újság van a világban?

– Nem sok – mondta az öreg Páriás. – Csak valami szamaras vándorokat láttak a környéken.

– Fő dolog, hogy a juhokkal nincs baj – folytatta a gazda.

– Azokkal nincs – szólott az öreg pásztor.

A megnyugvás egészen elterült a gazdag Furifángosz arcán, még az a puha arab csizmája és jó meleg posztószoknyája, amit gazdagon viselt, még az is örvendeni látszott. Oly nyájassá tette őt magát is az öröm, hogy még Hórebhez is kedves szavakkal szólott, ámbár azt igen ritkán tette meg azelőtt, mert Hóreb nyers természetű pásztor volt, és lázongásra hajlamos is.

– Hát te, Hóreb! – nevetett rá a fiatal pásztorra. – Mondj már valamit te is!

Éles fekete szemével Furifángoszra nézett Hóreb, s miközben a szél meg-meglebbentette szőrös mellén a rongyos inget, így szólt:

– Ha azt akarod, uram, hogy én is fecsegjek, akkor add nekem a nyájat.

Most ezen a válaszon is nevetett Furifángosz, holott máskor az ilyen beszédért inkább lázadónak mondta volna a fiatal Hórebet. Vagy egyenesen rabló zsiványnak, pedig ő volt az, maga Furifángosz, akit a környékbeli emberek egyszerűen csak „gomorhai tolvaj”-nak neveztek, mert abból a helységből származott Betlehem környékére, ahol aztán sokat összeharácsolt magának.

Nagy élvezettel nevetett Furifángosz.

Aztán megnyugodva, és magát ki is mulatva, elment a puha csizmáiban, hogy a közeli házában pihenőre térjen. S mivel el is nyugodott volt már a nap, mely még az előbb örömtűzbe vonta vala az eget, hát a két pásztor is elvégezte még, amit olyankor mindennap végezni kellett. Aztán ők is tüzet raktak a félszárnyú kaliba alatt, amely ott feküdt a juhok éjjeli szállása mellett. Ott a tűznél kevés pimpós sajtot ettek, amihez valami hamuban sütött és megszáradt pogácsát rágtak. Utána pedig leheveredtek a hamvadó tűz mellé, és a hideg éjszakában lassankint gomolyagba húzták magukat.

Éjféli idő lehetett már.

S akkor egyszerre arra ébredt az öreg Páriás, hogy a juhok kolompja és a bárányok csengője szól valamennyi. Valami baj lehet, gondolta rögtön; bizonyosan tolvajok járnak, vagy éppen sakálok

környékezik a nyájat. Felült alvó helyén, majd meggörnyedve kibújt a kalibából, hogy vajon mi lehet.

A juhok összebújva, egymás mellett szorosan álltak. Egyetlenegy sem volt közöttük, amelyik mozdult volna, legalább egy mozdulatot.

A kolompok azonban és a csengők mégis szóltak.

Páriás ámulva állott az ég alatt, amely egészen kiverődve ragyogott, millió lüktető csillagával különös, örvendező fényben ragyogtak a csillagok, de a legcsodásabb mégis az a csillag volt közöttük, amelyik valósággal leszállott az égről, és ott tündöklött az örmény majorja felett, majdnem a tetején a barmos istállónak, amelyet meleg fényességbe borított.

Visszament Páriás a kalibába, hogy felserkentse álmából Hórebet is.

– Ébredj, egy csillag leszállt! – mondta neki.

Bár meg sem értette Hóreb a szót, szokása szerint rögtön felült a helyén. A csillag fénye még oda is úgy elhatott, hogy a ragaszkodó álmot is látni lehetett a Hóreb arcán; s valamint azt is, hogy a baj zavarában rebeg a szeme.

– Mi az, mi az?! – kérdezte végre.

– Az örmény istállójára leszállt egy csillag! – mondta Páriás.

Hóreb csak most értette meg, hogy mi baja van az öreg Páriásnak. Mérgében rúgott egyet, s aztán visszafeküdt. Az öreg pásztor dünnyögött még valamit, majd pedig azon kezdett gondolkozni, hogy vajon mit csináljon. Hiszen a csengők és a kolompok még mindig és szüntelenül dallamosan szólnak, az éjszaka fényességgel van teli, s lám, ez a megátalkodott Hóreb mégis alszik...

– Hát én megnézem azt a csillagot – határozta el hirtelen.

S el is indult a Deribán istállója felé, de csak akkor ámult el igazán, amikor oda is ért az istálló ajtajába. Mert bent a jászolban, sugárzó szép örömben, egy fiatal nő feküdt, aki ott fiat szült. Egy szelíd férfiú ott szorgoskodott a bajban és az örömben, de csak buzgólkodott inkább, mert hasznosan cselekedni ügyetlennek tetszett. Egyszer az anyát takargatta, máskor pedig a kisdedet kívánta volna babusgatni. S odagyűlvén a barmok is, mintha segíteni akartak volna annak a szelíd férfiúnak, úgy bólogattak, és fújták bólogatva a meleg párát, hogy talán melengessék a kis csemetét.

És látván mindezeket Páriás, egy helyben és mozdulatlanul ámuldozott, de a szívében oly nyugtalan volt, hogy megszólalt abban is a csengő, akár a bárányok nyakán. Ily örömben mit tegyen, azon

gondolkozott; majd gyorsan visszament a kalibába, és rángatni kezdte Hórebet, hogy magával vigye a fényes istállóhoz. Hóreb fel is ült fektéből ismét, de mordulva azt kérdezte, hogy Páriás bolondult-é meg, vagy pedig egyenesen oroszlánok jöttek a nyájra. Az öreg most elmondhatta volna az ámuló szavakat, de jóformán szólani sem tudott értelmesen, hanem csak egy kisdedet emlegetett, az örmény barmainak csodálatos viselkedését, valamint ismét egy fényes csillagot. De úgy egymásba keverte, s megvegyítette mindezeket, hogy Hóreb előtt már az ég és a föld sem állottak úgy, ahogy a tegnap.

Mégis engedett az öreg Páriásnak, s kibújt a kalibából. Künn aztán megálltak a lobogó csillagok alatt, s ott Páriás ismét magyarázni kezdett, mutogatván is az örmény majorja felé.

De ahogy álltak egymás mellett a fényes éjszakában, hát egyszer észrevették, hogy jön a gazda is, maga Furifángosz, s egyenesen feléjük tart. Furcsa és torz bámulat volt az arcán, s a ruhája pedig rendetlenül állott a testén, mintha hirtelen veszedelem húzta volna ki az ágyból. Még oda sem ért egészen a két pásztorhoz, már a leszállott csillagra mutogatott, majd az örmény istállóját említette, ahonnét mintha örvendetes éneket hallana folyton.

– Menjünk hát oda! – kiáltott lelkesen Páriás.

Mivel azonban Hóreb nem akart menni, Páriás buzdítólag kezdett beszélni, és elmondta nekik mindazt, amit az istállónál látott. Furifángosz még jobban megrettent attól, amit hallott; Hóreb azonban, mint akiben sérelmek szakadnak fel, olyanformán kezdte forgatni éles fekete szemét. Sőt, hallván a hideg istállót, melyben gyermek született, s a kisdedet a jászolban a puszta szalmán, s valamint az oktalan barmok igyekezetét, hamarosan olyan indulatra tüzelte magát, hogy Furifángoszban, de még Páriásban is, valóságos ijedelmet keltett.

Majd meg is ragadta vállban az öreget, és szinte kiáltva mondta neki:

– Bolond és együgyű vénember, te! Hát hova hívsz engem? Azt hiszed talán, hogy nem láttam én elég nyomorúságot eddig? Nézz reám, ha nyomorúságot és szegénységet akarsz látni! A testemet nem a ruha melegíti már, hanem a szőr! A lábam dideregve bújik ki a rongyos kapcából! S a nyelvem száraz és sovány, mert nincs neki itala és étele! Hát így menjek én nyomorúságot látni, szülő anyát a barmok között, csecsemőt a szalmán és tehetetlen férfiút csillagfényben!...

Azt hitték, mindjárt az eszét is elveszti, úgy lázadott Hóreb.

De mit tegyenek.

Sem mondani, sem cselekedni nem tudtak semmit. S ahogy ott álltak, nagy ijedelemben és tehetetlenül, egyszerre megmozdultak a juhok, majd a csengők és a kolompok dallamán megindultak amaz istálló felé, melyre leszállt a csillag. Nagy dühösséggel Hóreb a nyáj elejébe ugrott, de a szelíd juhok nem mutattak semmi ijedelmet, hanem bátran átgázoltak rajta, s mintha maga a föld indult volna meg alattuk, úgy mentek, puhán és hömpölyögve, a fényes istálló felé.

S mentek ők is az özönlő juhok után.

Amikor pedig odaérkeztek ama istállóhoz, furcsa és csodás dolgot kellett látniok, mert a juhok első két lába bégörbült valahánynak, majd úgy ereszkedtek mind a földre, mintha térdre állván, imádni akarnának valakit.

Látván e csoda-dolgot, Páriás is térdre ereszkedett a juhok között.

Hóreb magával küzdött.

Először csak a fejét hajtotta le a nagy fényességben, de aztán összeszorított ujjai lassan kisimultak, az arca megnyugodott, és a szelídség gyűlni kezdett rajta; végül pedig, az öreg pásztor mellett térdre ereszkedett ő is.

Furifángosz remegve állt a fényben.

Majd egyszerre és egészen a földre borult.

Csend lett, amely mély volt és magas.

Valami éneket hallottak és égi zengzetet.

Így múlt az idő.

Aztán a zengzetes fényben Furifángosz felállt, és olyan volt az arca, mint akit megváltott a csoda, melynek tanúja lehetett. A lelke ott ült a két szemében, és szeretettel nézett Páriásra és Hórebre, az ő két pásztorára.

Majd szólott is hozzájuk, mondván:

– Páriás és Hóreb, keljetek fel!

A két pásztor felállt.

– Mondjad, uram! – biztatta Páriás.

Furifángosz a két pásztor vállára tette a két kezét, és így szólt:

– Nektek adom a nyájat.

S ahogy szólott, ilyen nagy dolgot mondván, az égi zengzet is mintha erősödött volna, és a fény még jobban ragyogott. Majdnem

könnyezett Páriás a boldog kábulatban, és mosolyogva nézett Hórebre, aki szintén boldognak látszott.

Úgy álltak.

Furifángosz a földre szegezte a szemét, és sokáig nagyon gondolkozott. Aztán fölemelte szelíden a fejét, és azt kérdezte a pásztoroktól:

– Akarjátok-e azonban, hogy a gyermekeim éhen haljanak?

– Nem akarjuk! – mondták a pásztorok.

– Hát akkor a juhok teje maradjon az enyém – szólott Furifángosz.

A juhok nyugtalankodva mozdultak meg, Furifángosz pedig ismét sokáig gondolkozott, majd azt kérdezte:

– Akarjátok-e, hogy a vendégeimet ne tudjam hússal megkínálni?

– Nem akarjuk – felelték a pásztorok.

– Akkor hát a juhok húsa maradjon az enyém – mondta Furifángosz.

A fény inogva lebbent meg az istálló tetején, s mint a gyenge piros harmat, valami hullt is belőle a földre. Közben Furifángosz ismét tusakodni látszott, majd azt kérdezte a pásztoroktól:

– Akarjátok-e, hogy a családom és én mindig fázódjunk a hidegben?

– Nem akarjuk – mondta a két pásztor.

– Hát akkor a juhok gyapja maradjon az enyém. S ezt mondván Furifángosz, a juhok nagyon nyugtalankodtak, a piros harmat bővebben szállott a földre, és az égen egy csillag imbolyogva a semmibe hullt. Furifángosz azonban újabb csodákat látott mindezekben, kitárta hát a két adakozó karját, és a megváltás könnyű örömében véglegesen így szólt:

– Egyébként a tiétek örökre a nyáj.

S ezt mondván, magához ölelte a két pásztort. Azok pedig, a betlehemi csillag fényében, boldogan hajtották a fejüket a Furifángosz mellére, miközben a kisded Gyermek, odabent a jászolban, valami okból sírni kezdett.

Baricz Lajos

Karácsonykor

Karácsonykor hajnal hasad,
oszlanak az árnyak,
röpködnek a hideg télben
fényes angyalszárnyak.

Karácsonykor kél a Napunk:
földre jött az Isten,
hogy megváltson bűneinktől,
és a jóra intsen.

Karácsonykor – vajon bennem
kigyúlnak a fények,
helyet adván életemben
az Ég Istenének?

Karácsonykor legyen szívem,
legyen lelkem tiszta.
Így lesz ünnep a karácsony.
Ez karácsony titka.

P. Buzogány Árpád

A csengő, aki harang akart lenni

Volt egyszer egy bronzcsengő a rakásra rakott dobozok szobájában, ott is a legalsó dobozban, majdhogynem a legalján. Mivel a szobát csak nyáron lakták, amikor nem kellett fűteni, az év többi részében még az ablakot is ritkán nyitották meg, friss esőszag és madárfütty ritkán hatolt ide be. Unalmas volt nagyon itt lenni. Egy gerlepár fészkelt az ablak párkányán, nélkülük akár a világ végén érezhette volna magát minden azokban a dobozokban. Még csak nem is csinos ládákba, hanem kopott kartondobozokba dobálták a sok-sok holmit: fületlen mackó, gyertyabél, gomolyák, kopott sarkú cipők, divatjamúlt ruhák, egy mutató nélküli csergőóra és ki is tudná felsorolni, mi minden lapult a csukott fedelű dobozok sötétjében.

Csak nagy ritkán jött be valaki, hogy valami apróságot előkeressen, ilyenkor csaknem mindenik dobozt elmozdították a helyéről, néha ki is borították valamelyiket. Néhány apróság mindig elkerült ilyenkor, de senki se tudhatta, hová, merre. Talán szükség volt rájuk, talán eldobták. Néha új lakók is jöttek, ők hozták a friss híreket a többi szoba régi ismerőseiről.

Nyáron volt a legkellemesebb, különösen jó időben, nyitott ablak mellett, ilyenkor még a levegő is tele volt mozgással. De itt általában csend volt, nem úgy, mint városon, ahol állandóan behallszik az autók zúgása, visítás vagy kiabálás. Itt a tyúkkodágás volt a leggyakoribb és egyben a legközönségesebb. Néha éjszakára is nyitva hagyták az ablakot, ilyenkor kései éneklés, szekérzörgés, nyugodt tücsökcirpelés, szapora ugatás tódult be a szénaszaggal együtt.

A csengő ezt különösen kedvelte. Valamikor, nagyon rég egy bárány nyakán került ehhez a házhoz. Vidám, gondtalan élet volt az! Majd átkerült egy csikó nyakára, vígan csilingelt éjjel-nappal, megállás nélkül. Aztán megnőtt a csikó és egyszer csak eltűnt. A csengő azóta nagyon szomorú.

Hangtalanul kuksol a dobozban, és csak a ház előtti két nagy fenyőfa zúgását hallja, a szél süvít, a kutya néha felvonít – holdvilágos, dermesztő éjszaka lehet, a lovak ilyenkor egymás nyakán áthajolva bóbiskolnak, a juhok összebújnak és ropog a hó a kései járókelők sarka alatt. Az ide ugyan nem hallszik be, a bégetés is ritkán, az ablaküveget rezzenti meg az erős szél, a csengő erre föleszmél gondolataiból, engedi elszaladni azt a kis csikót, amelyiknek a nyakán csilingelni szeretne.

Ilyenkor nagyon szomorú a sötétben. Sem a kakukk nem szól, sem a lovak nem prüszkölnek a vályúnál itatáskor. Süket a csönd, álmodozni sem érdemes. Pedig van egy gyönyörű álma, nem is mondta még soha másnak: napfényes, zöld füves tavasszal, amikor a templom magas fehér falai mintha ragyognának, valamilyen ünnepnap megkondul ő, a hatalmas harang méltóságteljesen, az érces kondulás visszhangzik a völgyben és a mély hangú harangzúgás messzire száll. Ez volt legszebb álma, képzelődéseinek féltett kincse. Ezért a percért odaadta volna minden eddigi emlékét, bár azok éltették sivár dobozlakó életében.

Megnyílt az ajtó, gőz és káposztaszag lopózott be. Ilyenkor mindenkinek ugyanaz a reménye: hátha ő lesz olyan szerencsés, hogy unott helyéről megszabadulhat és végre vele is történik valami...

És a kis csengő, aki az előbb még harang szeretett volna lenni, hatalmas és mély zúgású, most boldog izgalommal gondolt arra, hogy nemsokára talán a pompásan feldíszített, dús ágú fenyőfa tetején fog csüngeni, az ágakon gyertyákat gyújtanak majd, és ő is boldog lesz, mert minden felaggatott dió vagy cukorka leszakításakor csilingelni fog és a hangja olyan lesz, mint a vidám gyermekek nevetése.

Ráduly János

Karácsonyfa

Csudaszépen,
akár a
tündérmesében,
kinyílt a
karácsonyfa.
Édesanyám mosolya
fakasztott rá
száz virágot:
cukrok,
tésztatulipánok,
dió, alma,
gyertyafény,
csillag is az
ág hegyén,
égő díszek,
lobogók,
ezüstszoknyás
fényszórók…
Körbejárom,
körbe, körbe,
ragyogjon rám
ezer fénye,
ezer fénnyel
fölruházva
virág leszek
jómagam is:
szegfű, mályva.

Beke Sándor

Karácsonyi válasz

Tamásnak

Amikor feltetted a kérdést,
megsimogattam arcodat
és ezt válaszoltam neked:
— Az angyal az,
aki szeret téged, kisfiam…

Benedek Elek

Angyaljárás után

„Csak egy baba? Egyéb semmi?”
„Elég nekem éppen ennyi.
Ezt sem kértem Jézuskától,
S lám, ő elküldte magától.”

„Karácsonyfád volt-e néked?”
„Volt ám, s olyan szépen fénylett!
Arany dió, alma rajta,
S még játék is volt alatta.”

„Játék is volt! Mutasd nekem!”
„Csak volt, nagyapóka lelkem.
A szent estén játszogattam,
Aztán másnap…”
„Nos, nos, másnap?”
„Aztán másnap…
Egy árvának odaadtam.”

T A R T A L O M

Benedek Elek:
KARÁCSONY ELŐTT **5**

Baricz Lajos:
UTAT KÉSZÍTETTEM **6**

Beke Sándor:
ADVENTI KOSZORÚ avagy
ISTEN MEGÁLD A HARGITÁN **7**

Nyirő József:
MOST MÁR JÖHETSZ, JÉZUSKA! **8**

Beke Sándor:
A NEGYEDIK GYERTYA **14**

P. Buzogány Árpád:
A LEGSZEBB FENYŐFA **15**

Beke Sándor:
KARÁCSONY A HARGITÁN **18**

Tamási Áron:
KARÁCSONYI PÁSZTOROCSKÁK **19**

P. Buzogány Árpád:
CSENGŐ KERÜL A FENYŐFÁKRA **24**

Baricz Lajos:
A JÓ HÍR **25**

Beke György:
SZÉKELY KARÁCSONY **26**

Beke Sándor:
APRÓ ÖRÖMÖK **29**

Sütő András:
HOL VAGYTOK, TI CSILLAG JÁTSZÓTÁRSAK? ***30***

P. Buzogány Árpád:
KARÁCSONYEST ***35***

Beke Sándor:
A SZERETET ÜNNEPÉN ***36***

Baricz Lajos:
FÉNYES ANGYAL ***37***

Tamási Áron:
MEGVÁLTÁS ***38***

Baricz Lajos:
KARÁCSONYKOR ***46***

P. Buzogány Árpád:
A CSENGŐ, AKI HARANG AKART LENNI ***47***

Ráduly János:
KARÁCSONYFA ***49***

Beke Sándor:
KARÁCSONYI VÁLASZ ***50***

Benedek Elek:
ANGYALJÁRÁS UTÁN ***51***

Az

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

gondozásában megjelent gyermek- és ifjúsági irodalom

Elek apó Cimborája — Antológia
(Válogatás a *Cimbora* 1922–1929-es évfolyamaiból)

Ráduly János: Az árnyékok lakodalma (Gyermekversek)

Kercsó Attila: Csigaséta (Gyermekversek)

Csire Gabriella: Áprilisi tréfa (Gyermektörténetek)

Beke Sándor: Kezemben jégvirág (Gyermekversek)

Csire Gabriella: Ráma és Szítá csodálatos története
(Két eposz-átdolgozás)

Beke Sándor: Bohókás ábécé (Gyermekversek)

Beke Sándor: Hajóval a Déli-sarkon (Gyermekversek)

Megszólal az aranycsengő (Karácsonyi versek és történetek)

Ráduly János: A galambleány (Tündérmesék)

Papp Attila: Oktondi okosok (Verses mesék)

Kifestőkönyv (Karancsi Sándor rajzaival)

László László: Erdélyi fejedelmek (Tanulmány)

K. Kovács András: Őzgidák (Gyermekversek)

Szente B. Levente: Az ezüsthajú tündérleány (Mesék)

Ráduly János: Gyöngyvirág királyfi (Népmesék)

P. Buzogány Árpád: Hattyúhívó (Gyermekversek)

Zsidó Ferenc: Szent Anna tavától a bihari Asszonyszigetig
(Erdélyi magyar mondák)

Nagy Olga: A Nap küzdelme a Föld népéért (Meseregény)

Marton Lili: Táltos János (Meseregény)

Vöő Gabriella: A medve, a farkas és a róka komasága
(Állatmesék)

Ráduly János: Szitakötőtánc (Gyermekversek)

Csire Gabriella: Itt járt Mátyás király
(Kis történetek a nagy királyról)

Csire Gabriella: Münchhausen báró barangolásai a nagyvilágban (Átdolgozás)

Ráduly János: Mikor volt egy lovon hét patkó?
(Találós kérdések)

Ráduly János: Az igazat éneklő madár (Székely népmesék)

Csire Gabriella: Turpi Lak (Meseregény)

Derék borsszem vitéz. Szász népmesék
(Fordította: Zsidó Ferenc)

Baricz Lajos: Kakukk és Habakuk (Gyermekversek)

Csire Gabriella: Az aranyhal palotája (Tarka történetek)

László László: A nándorfehérvári diadal (Történeti mondák)

Gub Jenő: Rapsóné rózsája (Erdélyi mondák, legendák, regék, tündérmesék)

A Tordai-hasadéktól Szent Anna taváig (Mondák, legendák, regék, tündérmesék)

Ráduly János: A tulipános láda
(Kis-Küküllő menti székely népmesék, tréfák, anekdoták kiejtés szerinti lejegyzésben)

Csire Gabriella: Gilgames álmai (Eposz-átdolgozás)

P. Buzogány Árpád: A csengő, aki harang akart lenni
(Mesék, történetek)

Csire Gabriella: Trója (A trójai mondakör)

Ráduly János: Hová, hová, Laji bátyám?
(Kis-Küküllő menti székely népmesék, mondák, tréfák kiejtés szerinti lejegyzésben)

Benedek Elek: Szent Anna tava (Elek apó mondáiból)

Beke Sándor: Álom a Titanicon (Elbeszélő költemény)

Csire Gabriella: Egy magyar kalandor ifjúsága
(Gvadányi József *Rontó Pál* c. elbeszélő költeménye nyomán)

Becsüld a népet!
(A *Székely Útkereső* gyermekirodalmi antológiája)

Ráduly János: A legkisebb leány szerencséje
(Székely népmesék)

Kriza János: Borsszem Jankó (Székely népmesék)

Benedek Elek: Gyöngyvirág Palkó (Székely népmesék)

Jakab Rozália: A pórul járt pásztorlegénye (Nyikó menti székely népmesék)

Ráduly János: A muzsikáló tücsök (Székely állatmesék)

P. Buzogány Árpád: Öregapó muzsikája (Mesék)

Ráduly János: Király Bözsi hegedűje (Székely népmesék)

Ráduly János: Szép Fuvella története
(Székely népmesék a Kis-Küküllő mentéről
kiejtés szerinti lejegyzésben)

Ráduly János: A farkas és az őzike
(Székely állatmesék a Kis-Küküllő mentéről
kiejtés szerinti lejegyzésben)

Tündér Ilona (Széphistória)

Ráduly János: Csaba ösvénye
(Székely népmondák 1)

Ráduly János: Alagút a Küküllőig
(Székely népmondák 2)

Ráduly János: A Hajnalcsillag keletkezése
(Székely népmondák 3)

Székely karácsony
(Versek és elbeszélések karácsony ünnepéről. Kisantológia)

Megjelenés előtt:

Karácsonyi álom
(Magyar írók és költők karácsonya. Antológia)

ADVENTI KOSZORÚ
AVAGY
ISTEN MEGÁLD A HARGITÁN

Fejedre hull
a penészes lom,
át- meg átjár
a nyilalló fájdalom,
szülőföldem…

Ámítások altatnak
kényre-kénytelen,
szemedben
tündérálmokat ébresztenek,
szülőföldem…

A hit, néped
szívében gyönyörű,
a hit is marcangol,
s lesújt a keselyű,
szülőföldem…

Isten csak az,
ki téged áld,
égeti homályos
múltad fátyolát,
szülőföldem…

Lelkedben ég,
ég az adventi koszorú,
ne könnyezz,

s ne légy te szomorú,
szülőföldem!…

(Ivó, 2001)

Beke Sándor

A szeretet ünnepén

Ilyenkor jutnak eszünkbe
azok a régi karácsonyok…
Akkor mindenki
jobban tudta szeretni egymást,
és eszünkbe jut
az egyszerű kívánság is:
milyen jó lenne
jobban szeretni egymást,
nem úgy,
mint Jézus az embert,
csak mint egyszerű ember
az egyszerű embert —
jó lenne
jobban szeretni egymást.

(2007)

Beke Sándor

KARÁCSONY, NÉLKÜLED

Elképzeltem,
kedves,
milyen is lenne a karácsony —
nélküled?
A térdig érő hóban
türelmetlenül toporzékolnának
a szán elé fogott rénszarvasok,
bezárt kapunk előtt
teli hátizsákjával
fagyoskodna Télapó,
s én bent
a házban
nem énekelném,
csupán a rádióból hallgatnám
a Mennyből az angyalt
és elárvultan
gyújtanám meg
kezemben tartott gyertyáimat
a csillagvirágokkal teleszórt
ablak előtt.
Elképzeltem,
kedves,
milyen is lenne a karácsony —
nélküled?
Csillogó fürtjeiket
nem a karácsonyfán,
hanem az égen,
a csillagok között
felejtenék az angyalok…

P. Buzogány Árpád

Várjuk már Télapót

Piros sipkás télapó
nagy szakállát rázza,
rénszarvasa vacogó,
a telet átfázza.

Csengős szánra felpakol
sok hatalmas zsákot,
beutazza telente
az egész világot.

Minden útja sietős,
sokan lesik jöttét,
mikor hoz már mogyorót,
almát, diót, körtét.

T A R T A L O M

A farkas és az őzike *5*
A nyúl és a róka *6*
A fehér ló *7*
Az erdei verem *9*
Forró vizet a kopacra! *12*
A bogoly *14*
A dicsekvő róka *16*
A kutya és a nyúl barátsága *17*
A szarkafiak megkeresztelése *18*
A táltos varjú *20*
Ki a legerősebb? *22*
A medve, a róka meg a szegény ember *24*
A halász meg a róka *27*
A brémai zenészek *28*
A hálátlan kígyó *31*
Az egerek lakodalma *32*
Az elátkozott szamár *33*
A félig nyúzott bakkecske *35*

Székely írók és költők karácsonyi írásai

Az

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

gondozásában megjelent gyermek- és ifjúsági irodalom

Elek apó Cimborája — Antológia
(Válogatás a *Cimbora* 1922–1929-es évfolyamaiból)

Ráduly János: Az árnyékok lakodalma
(Gyermekversek)

Kercsó Attila: Csigaséta
(Gyermekversek)

Csire Gabriella: Áprilisi tréfa
(Gyermektörténetek)

Beke Sándor: Kezemben jégvirág
(Gyermekversek)

Csire Gabriella: Ráma és Szítá csodálatos története
(Két eposz-átdolgozás)

Beke Sándor: Bohókás ábécé
(Gyermekversek)

Beke Sándor: Hajóval a Déli-sarkon
(Gyermekversek)

Megszólal az aranycsengő
(Karácsonyi versek és történetek)

Ráduly János: A galambleány
(Tündérmesék)

Papp Attila: Oktondi okosok
(Verses mesék)

Kifestőkönyv
(Karancsi Sándor rajzaival)

László László: Erdélyi fejedelmek
(Tanulmány)

K. Kovács András: Őzgidák
(Gyermekversek)

Szente B. Levente: Az ezüsthajú tündérleány
(Mesék)

Ráduly János: Gyöngyvirág királyfi
(Népmesék)

P. Buzogány Árpád: Hattyúhívó
(Gyermekversek)

Zsidó Ferenc: Szent Anna tavától a bihari Asszonyszigetig
(Erdélyi magyar mondák)

Nagy Olga: A Nap küzdelme a Föld népéért
(Meseregény)

Marton Lili: Táltos János
(Meseregény)

Vöő Gabriella: A medve, a farkas és a róka komasága
(Állatmesék)

ଔ

Ráduly János: Szitakötőtánc
(Gyermekversek)

ଔ

Csire Gabriella: Itt járt Mátyás király
(Kis történetek a nagy királyról)

ଔ

Csire Gabriella: Münchhausen báró barangolásai a nagyvilágban
(Átdolgozás)

ଔ

Ráduly János: Mikor volt egy lovon hét patkó?
(Találós kérdések)

ଔ

Ráduly János: Az igazat éneklő madár
(Székely népmesék)

ଔ

Csire Gabriella: Turpi Lak
(Meseregény)

ଔ

Derék borsszem vitéz.
Szász népmesék (Fordította: Zsidó Ferenc)

ଔ

Baricz Lajos: Kakukk és Habakuk
(Gyermekversek)

ଔ

Csire Gabriella: Az aranyhal palotája
(Tarka történetek)

ଔ

László László: A nándorfehérvári diadal
(Történeti mondák)

ଔ

Gub Jenő: Rapsóné rózsája
(Erdélyi mondák, legendák, regék, tündérmesék)

ଔ

A Tordai-hasadéktól Szent Anna taváig
(Mondák, legendák, regék, tündérmesék)

ଔ

Ráduly János: A tulipános láda
(Kis-Küküllő menti székely népmesék, tréfák, anekdoták kiejtés szerinti lejegyzésben)

ଔ

Csire Gabriella: Gilgames álmai
(Eposz-átdolgozás)

ଔ

P. Buzogány Árpád: A csengő, aki harang akart lenni
(Mesék, történetek)

ଔ

Csire Gabriella: Trója
(A trójai mondakör)

ଔ

Ráduly János: Hová, hová, Laji bátyám?
(Kis-Küküllő menti székely népmesék, mondák, tréfák kiejtés szerinti lejegyzésben)

ଔ

Benedek Elek: Szent Anna tava
(Elek apó mondáiból)

ଔ

Beke Sándor: Álom a Titanicon
(Elbeszélő költemény)

ଔ

Csire Gabriella: Egy magyar kalandor ifjúsága
(Gvadányi József *Rontó Pál* c. elbeszélő költeménye nyomán)

ଔ

Becsüld a népet!
(A *Székely Útkereső* gyermekirodalmi antológiája)

ଔ

Ráduly János: A legkisebb leány szerencséje
(Székely népmesék)

Kriza János: Borsszem Jankó
(Székely népmesék)

Benedek Elek: Gyöngyvirág Palkó
(Székely népmesék)

Jakab Rozália: A pórul járt pásztorlegényke
(Nyikó menti székely népmesék)

Ráduly János: A muzsikáló tücsök
(Székely állatmesék)

P. Buzogány Árpád: Öregapó muzsikája
(Mesék)

Ráduly János: Király Bözsi hegedűje
(Székely népmesék)

Ráduly János: Szép Fuvella története
(Székely népmesék a Kis-Küküllő mentéről
kiejtés szerinti lejegyzésben)